

Všeobecné usmernenie pre ochranu včelstiev pri plošnej aplikácii biocídov

Biocídy sú látky, ktoré slúžia na ochranu proti organizmom, ktoré sú škodlivé pre zdravie ľudí alebo zvierat, ale aj na ochranu proti organizmom, ktoré zapríčiňujú poškodenie prírodných alebo vyrobených materiálov. Biocídne výrobky môžu vzhľadom na svoje vlastnosti a s nimi súvisiaci spôsob použitia predstavovať riziko pre ľudí, zvieratá a životné prostredie.

Prípravky, ktoré obsahujú biocídy je možné použiť len po ich autorizovaní v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 528/2012 z 22. mája 2012 o sprístupňovaní biocídnych výrobkov na trhu a ich používaní a v súlade so zákonom č. 319/2013 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pre sprístupňovanie biocídnych výrobkov na trh a ich používanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (biocídny zákon).

Biocídne výrobky sprístupnené na trhu v Slovenskej republike sú podľa § 4 ods. 1 písm. e) zákona č. 319/2013 Z. z. zverejnené na webovom sídle Ministerstva hospodárstva SR.

Medzi biocídne výrobky patria aj insekticídy, repelenty, prostriedky na konzerváciu napr. drevných materiálov, dezinfekčné prostriedky alebo rodenticídy. Najväčšie riziká pre včely a ostatné opelovače vznikajú pri aplikácii insekticídov vo vonkajšom otvorenom priestore, napr. pri chemickom zásahu proti komárom.

Najčastejšie používané biocídne látky proti komárom sú:

- Cypermetrín
- Deltametrín

Cypermetrín a deltametrín sú účinné látky v nesystémových, širokospektrálnych pyretroidných insekticídoch, pôsobia toxicky aj na nervový systém človeka a sú veľmi toxické pre včely a iný užitočný hmyz. Efektívne sú len pri priamom kontakte s hmyzom a dospelé jedince komárov zabíjajú okamžite. Ich veľkou nevýhodou je, že zabíjajú všetok hmyz, s ktorým sa dostanú do priameho kontaktu.

V súvislosti s riešením problémov s premnožením komárov sa podľa § 14 ods. 4 zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva s cieľom uskutočniť likvidáciu ohnisk kalamitného výskytu komárov môže vyhlásiť mimoriadna situácia. .

Aplikácia biocídov proti komárom môže predstavovať veľmi veľké riziká pre včely a ostatné opelovače. Ak sa samospráva rozhodne použiť chemické postreky proti komárom na svojom území, môže takúto činnosť zabezpečiť výhradne prostredníctvom osoby, ktorá

- je odborne spôsobilou osobou podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- používa na aplikáciu len prípravky, ktoré sú na daný účel autorizované.

Podľa § 6 ods. 4 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vedie regionálny úrad verejného zdravotníctva v sídle kraja zriaďuje komisie na preskúšanie odbornej spôsobilosti, vydáva osvedčenia o odbornej spôsobilosti a vedie register odborne spôsobilých osôb na činnosti podľa § 15 ods. 3 a to na

- a) prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami,
- b) prácu s dezinfekčnými prípravkami na profesionálne použitie a na prácu s prípravkami na reguláciu živočíšnych škodcov na profesionálne použitie.

Vykonávateľ postreku musí regionálnemu úradu písomne oznámiť miesto, čas a prípravok, ktorým chce na dezinfekciu alebo reguláciu živočíšnych škodcov použiť, najneskôr 48 hodín pred začiatkom postreku.

Orgány samosprávy (mestá a obce) podľa § 4 ods. 3 písm. h) zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. musí v dostatočnom časovom predstihu informovať obyvateľov o presnom termíne a čase výkonu dezinfekčných zásahov, aby sa v lokalite, v ktorej zásah prebieha v dobe postreku nevyskytovali osoby.

Z hľadiska ochrany včiel a iných opeľovačov je nevyhnutné o začiatku postreku informovať aj včelárov pôsobiacich v dotknutej lokalite. Ohlasovacia povinnosť môže prebehnúť prostredníctvom SMS systému, rozhlasu, informačnej tabule, informácií na internete a pod.

Aplikácia biocídov proti komárom

Aplikácia chemických biocídov je poslednou alternatívou zásahu proti komárom po predchádzajúcom monitoringu, ak vznikol predpoklad prenosu ochorení prostredníctvom komárov, ktoré môžu ohroziť ľudské zdravie.

Ochrana včiel a ostatných opeľovačov pri plošnej aplikácii biocídnych prípravkov

Vzhľadom k tomu, že chemické biocídy určené na likvidáciu komárov obsahujú účinné látky cypermetrín alebo deltametrín, ktoré sa používajú aj v prípravkoch na ochranu rastlín, mali by sa, z dôvodu ochrany včiel a iných opeľovačov, pri použití týchto biocídov uplatňovať obdobné opatrenia na ochranu včiel a ostatných opeľovačov, ako je uvedené na etiketách prípravkov na ochranu rastlín s týmito účinnými látkami a dodržiavať opatrenia uvedené v § 2 vyhlášky MPRV SR č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri.

Hlavné princípy pred aplikáciou a pri aplikácii:

1. Pred aplikáciou chemického biocídneho insekticídu informujte miestnych včelárov, resp. lokálnu včelársku organizáciu najmenej 48 h pred aplikáciou postreku.
2. Ak je to možné, odstráňte v okolí kvitnúce rastliny – buriny (pokosiť).
3. Aplikáciu nikdy nevykonávajte počas dňa, počas letu včiel, ale neskôr, pred zotmením.
4. Aplikáciu je potrebné vykonať za bezvetria.

Kontakt:

bronislava.skarbova@land.gov.sk

tel.: +421 910 891 079

lubica.rajcakova@nppc.sk